



КОНФЕДЕРАЦИЯ НА НЕЗАВИСИМИТЕ СИНДИКАТИ В БЪЛГАРИЯ

1040 София, пл. "Македония" № 1, www.knsb-bg.org

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Г.д. № 163-Кад
Дата 19.07.2017г.

КНСБ	
СОФИЯ, ПЛ. "МАКЕДОНИЯ" № 1	
Изх. №	11-00-8
Дата:	17.07.2017г.

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ

на Конфедерацията на независимите синдикати в България по
Конституционно дело № 3/2017г.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С Ваше писмо изх. № 155/27.06.2017 г. (получено в КНСБ на 29.06.2017 г.), Конфедерацията на независимите синдикати в България (КНСБ) е поканена да **представи Становище по делото.**

С писмото са ни предоставени:

1. Искане от Омбудсмана на Република България до Конституционния съд на Р България (изх. № 11-52/21.04.2017 г.)
2. Определение на Конституционния съд от 27.06.2017 г. за допустимост по Конституционно дело № 3/2017 г.

С оглед дадената ни възможност, заявяваме следното **Становище** по предмета на Конституционно дело № 3/2017 г. :

I. Искането е основателно, обосновано, аргументирано и доказано. Напълно споделяме отразените в неговите 4 основни точки аргументи.

Преди да обосновем правни съображения по предмета на делото, ще очертаем проблемът в неговото фактическо състояние, т.е. обстановката в страната по неизплатените, но заработени заплати. Именно зад тях стои предоставен труд по трудово правоотношение, определен като „извършената работа“ в чл. 48, ал. 5 КРБ.

През годините на т.нар. „преход“ забавеното с месеци, дори с години, изплащане на заработени трудови възнаграждения е болезнен обществен и човешки, а не само трудовоправен, и Конституционен



проблем. Последно по време признание в тази посока се съдържа в доклада на Временната комисия от народни представители в 44-то Народно събрание, за проучване на случаи на неизплатени заплати.¹

Компетентните институции в България са наясно, че се касае за отдавна стоящ и наболял проблем. Впрочем, последната по време законодателна стъпка, която бе предприета в тази посока, бяха измененията и в чл. 245 КТ (вж и чл.128 КТ, ДВ, бр.52/2004г.), който до онзи момент гарантираше заплащането на трудовите възнаграждения по различен от сега действащия начин².

Времето показва, че осъществената тогава поправка в чл. 245, ал.1 КТ, т.е. сега действащият текст, **няма ефект!**

Още тогава КНСБ предупреждаваше, че:

- т.нар. „гарантирано“ изплащане на трудовото възнаграждение в размер на 60% от БТВ е в зависимост единствено от преценката и волята на работодателя!!

- влиза в противоречие с чл. 48 от Конституцията на РБ, но аргументите ни не бяха взети предвид.

Известно притъпяване на проблема с неизплатените заплати имаше в периода на относителен икономически подем (2006-2008 г.).

В основата на проблема не са икономическите, респ. финансови затруднения, а луфтовете в действащото законодателство, които недобросъвестни работодатели умело „обират“ на фона на пасивното поведение на изпълнителната и законодателна власт. **В основата на тези луфтове е текстът от чл. 245, ал. 1 КТ**, чиято противоконституционност обосновава Омбудсманът в Искането си до Конституционния съд.

За съжаление, от началото на прехода, вкл. и за времето на навлизане в икономическа криза (2009-2010 г.) и досега, този проблем не е намерил решение, чрез предприемане на адекватни законодателни мерки.

¹ Доклад за дейността на временната комисия за проучване на случаите на неизплатени заплати(заведен в НС под вх.№ 753-74-1/28.06.2017г.)

² **Гарантиране на изплащането на трудовото възнаграждение (стар текст, изменен, ДВ. бр.52/2004 г.)**

Чл. 245. (1) При добросъвестно изпълнение на трудовите задължения на работника или служителя ежесечно се гарантира изплащането на трудово възнаграждение **в размер на минималната работна заплата**, установена за страната.

(2) Разликата до пълния размер на трудовото възнаграждение остава изискуема и се изплаща допълнително заедно с лихва, равна на **основния лихвен процент за съответния период**.



КОНФЕДЕРАЦИЯ НА НЕЗАВИСИМИТЕ СИНДИКАТИ В БЪЛГАРИЯ

1040 София, пл. "Македония" № 1, www.knzb-bg.org

Приложено, предоставяме Ви част от информацията на ИА „Главна инспекция по труда“³ относно цифровия, респ. числов израз и тенденции за неизплатените заплати в България за периода от 2012 г. до 2016 г. Числата за забавените възнаграждения от приложението са потресаващи. Ежегодно през наблюдавания 4-годишен период дължимите, неизплатени възнаграждения са в границите от десетки милиона лева.

Данните не са общи, крайни, въобще за страната, но са достатъчно показателни за безпардонното нарушение на нормата на чл. 48, ал. 5 от Конституцията и с оглед няколко абзаца от Преамбюла на Конституцията, на които се позовава и Искането на Омбудсмана. Наблюденията върху процесите, осъществявани от ИА „Главна инспекция по труда“ са частични, а не всеобхватни за страната, като цяло. Те са резултат от нарочни проверки по сигнали на работници и синдикати и отразяват част от действителността по неизплатените заплати. Те нямат характер на законодателна намеса, с оглед преустановяване на това негативно социално-икономическо явление. Каква е картината за страната като цяло, вкл. и за посочения 4-годишен период, а и преди него, никой не знае!

На този фон аргументите на Омбудсмана в Искането до Конституционния съд придобиват друг, по-плътен и разбираем смисъл и съдържание.

За нас е безспорно, че липсата на решение по този близо 25-годишен проблем означава, че е нарушена идеята за социалната държава, провъзгласена в **абзац 5 от Преамбюла на Конституцията на РБ**. Нарушен е и издигнатия от Преамбюла на Конституцията върховен принцип – за **правата на личността, нейното достойнство и сигурност!**

Очевидно е, че е дошло време този проблем да се реши окончателно, чрез обявяването на текста на чл. 245, ал. 1 КТ, в частта му:

... „в размер 60 на сто от брутното му трудово възнаграждение, но не по-малко от минималната работна заплата за страната“ за противоконституционен.

Това очакване извеждаме и от обстоятелството, че заплатата е основният, а в повечето случаи – единственият източник на доходи за работника или служителя, респективно – за издръжката на неговото семейство. Впрочем, в теорията тя се разглежда не само като възнаграждение за използването на работната сила, но преди всичко

³ Информацията е подготвена и представена на заседание на Временната комисия излъчена от 44-тото Народно събрание по повод внесен пакет предложения за изменения и допълнения в закони насочени срещу преустановяване на феномена „забавени заплати“



КОНФЕДЕРАЦИЯ НА НЕЗАВИСИМИТЕ СИНДИКАТИ В БЪЛГАРИЯ

1040 София, пл. "Македония" № 1, www.knsb-bg.org

като средство за биологичното оцеляване на работника или служителя и членовете на неговото семейство.

II. Конституционната жалба на Омбудсмана съдържа четири основни точки, в които за намерили място съответните правни аргументи.

Ще си позволим да добавим още едно пето, съществуващо според нас, противоречие със съдържащия се в абзац 3 от Преамбюла на Конституцията **върховен принцип за правата на личността, нейното достойнство и сигурност**. Единственият, който тя обявява за **върховен неин принцип!**

Противоречието, което установяваме между конституционното право по чл. 48, ал. 5 КРБ, в частта му, в която: ... „*Работниците и служителите имат право на ... заплащане, съответстващо на извършената работа, ...*“ и атакуваната част от нормата на чл. 245, ал.1 КТ може и следва да бъде схващано и като противоречие на нормата на чл. 245, ал. 1 в атакуваната част, **и с върховния принцип**, отразен в абзац 3 от Преамбюла на КРБ.

Правата на личността, вкл. и посоченото в чл. 48, ал. 5 КРБ, са уредени изчерпателно от Глава втора на КРБ. За **сигурността** на личността и за нейните правни измерения (правна сигурност) достатъчно място е отделено в т. II и т. IV в Искането на Омбудсмана.

Но, принципът на сигурността не се изчерпва само с изискването за правна сигурност. В своята съвкупност и поотделно, като съдържание, включените в глава втора основни права на гражданите са проникнати, пропити, с идеята на принципа за сигурността. В този план сигурността, като принцип, намира отражение и в редица норми от международните актове, които сочим по-долу, като значими, с оглед на окончателното произнасяне по делото.

Чрез спазването на конституционно установените права на гражданите, могат да се реализират конституционните принципи за **сигурност и достойнство на личността**. Между тях има определена връзка. Тази връзка се съдържа и в чл. 4 КРБ – само правовата държава, която се управлява според Конституцията, може да гарантира **живота, достойнството и правата на личността и създава условия за свободно развитие на човека и на гражданското общество** (чл. 4, ал. 2 КРБ).



КОНФЕДЕРАЦИЯ НА НЕЗАВИСИМИТЕ СИНДИКАТИ В БЪЛГАРИЯ

1040 София, пл. "Македония" № 1, www.knsb-bg.org

Понятието „**достоеен**“ има определено съдържание⁴. Достойнството на човека, на личността, представлява съвкупност от вътрешни качества на човека, **осъзната и грижливо пазена ценностна система, част от която са и установените в Конституцията права и задължения на гражданите.**

Човешкото достойнство пряко произтича от и се свързва с обстоятелството, че **той стои в центъра на събитията**, че той е „алфата и омегата“ на социалния живот. **Всичко е от и за човека.** Затова, според нас, в Преамбюла, абзац 3, се съдържа върховният принцип на Конституцията.

Човешкото достойнството **се изгражда, манифестира** от системата от права на личността и тяхното гарантиране и зачитане. В процеса на цивилизационното развитие на обществото тези права са осъзнавани, формулирани във философски и други научни достижения на съвкупната човешка мисъл, отразени са, развивали са се и се развиват в международни стандарти, вкл. и правни, вкл. и законодателства, на отделните държави.

В крайна сметка, **достойният човек** е онзи, който може да се възползва в пълна степен от достиженията на човешката мисъл, отразени и признати в правните системи и практики на съответната държава и общество.

Забавеното изплащане на заплатите, респ. тяхното неизплащане, води и до потъпкване достойнството на работниците/служителите, хората, които чрез труда си формират брутния вътрешен продукт на държавата. Това е абсолютно недопустимо, защото според международноправните актове **„човешкото достойнство е ненакърнимо, то трябва да се зачита и защитава“.**

В този план релацията между **материалното противоречие** на чл. 245, ал. 1 КТ в атакуваната му част и конституционното право от чл. 48, ал. 5 КРБ намира отражение, потвърждава това противоречие и в принципа, съдържащ се абзац 3 от Преамбюла й.

⁴ Български тълковен речник, БАН, 1993г.(стр.169):

ДОСТОЕН – прил. 1. Който заслужава; 2. Справедлив.

СПРАВЕДЛИВ – който постъпва съобразно правдата, с истината.



КОНФЕДЕРАЦИЯ НА НЕЗАВИСИМИТЕ СИНДИКАТИ В БЪЛГАРИЯ

1040 София, пл. "Македония" № 1, www.knsb-bg.org

III. Не на последно място, насочваме вниманието Ви към редица **международни актове**, които са в сила за Р България и чиито принципи и норми, според нас, създават допълнителна аргументация за удовлетворяване Искането на Омбудсмана (Приложение 2⁵).

В една или друга степен те са среда, **международен правен дух**, въплътен в съответните конституционни текстове, които са опори, аргументи включени в четирите основни точки от Искането на Омбудсмана.

Става дума за Всеобща декларация за правата на човека, Европейската социална харта (ревизирана), Харта на основните права на Европейския съюз, Международния пакт за икономически, социални и културни права и няколко Конвенции на МОТ.

В заключение, **Конфедерацията на независимите синдикати в България** приема и приветства Искането на Омбудсмана, като навременно и аргументирано. Очакваме от Конституционния съд, чрез своето решение, по категоричен начин да преустанови порочната нагласа в некоректни работодатели и бизнес да се кредитират за сметка на работниците и служителите, да ги превръща в негласни съдружници, с които споделя рисковете от дейността и бизнеса си. Да възстанови и укрепи върховния принцип на Конституцията, отразен в абзац трети от нейния Преамбюл.

Приложения – 2 бр. съгласно текста.

С УВАЖЕНИЕ,

ПЛАМЕН ДИМИТРОВ
ПРЕЗИДЕНТ НА КНСБ

⁵ Списък с международните актове, в които са залегнали принципите